

De terugkeer van landbouw in de stad

Architectuur en voedsel stonden centraal tijdens de Dag van de Architectuur 2012. In haar onlangs in het Nederlands verschenen boek *De Hongerige Stad* pleit de Britse architect Carolyn Steel voor het versterken van de band tussen stad en platteland. Veel Nederlandse gemeenten zijn gecharmeerd van de ideeën van Steel. Stadslandbouw is populair in Nederland.

Carolyn Steel is keynote spreker op het festival *Proef de Stad* in Arnhem, georganiseerd door Casa, het centrum voor architectuur en stedenbouw in Arnhem. Steel hield haar toehoorders in een boeiende geschiedenisles voor hoe nauw de band was tussen het ontstaan van een stad en het voedselproductiesysteem in de vorige eeuwen. “De plek waar een stad zich vestigde, was afhankelijk van de aanwezigheid of snelle aanvoer van voedsel. Plekken aan zee waren populair. Ook toen waren foodmiles aan de orde”, legt Steel

dat voedsel langer houdbaar bleef en over langere afstanden kon worden getransporteerd. “Grote steden waren niet meer afhankelijk van een plek bij de zee. Ook de groei van graan verplaatste zich van de rivier naar grasgebieden in het binnenland. Voedsel werd steeds verder van steden geproduceerd met als gevolg dat stedelingen niet meer weten hoe en waar voedsel wordt geproduceerd. Bovendien zorgt het huidige voedselsysteem voor problemen, zoals gebrek aan voedselzekerheid, obesitas, voedselverspilling en milieuvuiling door de vele foodmiles die nodig zijn om voedsel op het bord van de consument in de stad te krijgen.”

Urban Farming of stadslandbouw

Steel pleit voor de terugkeer van voedselproductie in of dichtbij de stad. Urban farming, het gezamenlijk verbouwen van voedsel op daken van gebouwen en braakliggende terreinen in de stad, is een oplossing die architecten vaak aandragen. Amerikaanse steden zoals New York en Detroit zijn al veel verder met urban farming, maar ook Nederland loopt warm voor deze ontwikkeling om uiteenlopende redenen. In steden zoals Rotterdam fungeert stadslandbouw, zoals het in het Nederlands wordt genoemd, als bevordering van het sociaal-maatschappelijk klimaat in wijken. In de regio Arnhem-Nijmegen is er vooral veel beschikbare grond en een bewuste consument. Jan-Willem van der Schans, onderzoeker bij het onderzoeksinstituut LEL en voorzitter van Eetbaar Rotterdam, is een enthousiast voorstander van stadsland-

Steel pleit voor de terugkeer van voedselproductie in of dichtbij de stad.

bouw. Hij laat enkele voorbeelden zien van Rotterdam. Hij vertelt dat de populariteit in Nederland een beetje vreemd is gezien de ligging. “Nederland heeft goede aanvoerlijnen via de zee. In miljoenensteden zoals London en Toronto is de noodzaak voor een voedselstrategie van belang.”

Economische crisis

Van der Schans merkt op dat de huidige economische crisis bevordelijk is voor stadslandbouw. Grond in het verleden opgekocht door vastgoedhandelaren van boeren wordt weer teruggekocht. Ook gemeenten willen van hun grond af. Volgens Van der Schans liggen daar voldoende kansen voor ondernemers die stadslandbouw willen oppakken. Samen met Casa identificeerde hij verschillende locaties rondom Arnhem en Nijmegen waar mogelijkheden liggen. Hij spoorde de toehoorders in de zaal aan om daar wat mee te doen.

Dionne Irving

‘Stedelingen weten niet meer waar hun voedsel vandaan komt’

uit. Rome was in staat haar miljoenen inwoners te voeden via het land en het water. “Het was niet mogelijk dat een andere grote stad zich vestigde in de buurt van Rome, vanwege de beperkte aanvoer van eten.” Graan werd vroeger bij de steden geproduceerd, omdat het te zwaar en te volumineus was om te transporteren via de zee. “Graan was het voedsel van de steden.”

Technologische ontwikkelingen

Hoe anders is het nu? Met de komst van de trein was het mogelijk om het vervoer over het water te vervangen. Technologische ontwikkelingen zoals vriezen en koelen van voedsel maakten het mogelijk